

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

SSN Paweł Księżak

w sprawie ze skargi A. H. o wznowienie postępowania przed Sądem Najwyższym
w sprawie o sygn. akt III KRS 18/09,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 marca 2022 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 20 października 2009 r., sygn. akt III KRS 18/09, Sąd Najwyższy odrzucił odwołanie A. H. (dalej: skarżący) od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z 6 maja 2009 r., w sprawie nieprzedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego. Podstawą rozstrzygnięcia było stwierdzone przez Sąd Najwyższy uchybienie art. 87¹ § 1 k.p.c. ustanawiającego przymus radcowsko-adwokacki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Jak podkreślił Sąd Najwyższy, wnoszący odwołanie, będący asesorem sądowym, który od 5 maja 2009 r. nie był uprawniony do pełnienia czynności sędziowskich, nie mógł zostać zaliczony do kategorii podmiotów, które na zasadzie wyjątku określonego w art. 87¹ § 2 k.p.c. posiadają zdolność postulacyjną w zakresie wykonywania czynności procesowych w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Piątego listopada 2021 r. (data stempla pocztowego) skarżący wniósł do Sądu Najwyższego skargę o wznowienie postępowania zakończoną postanowieniem Sądu Najwyższego z 20 października 2009 r., III KRS 18/09,

żądając jego zmiany w ten sposób, by Sąd Najwyższy uchylił uchwałę nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z 6 maja 2009 r. i przekazał sprawę Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpatrzenia.

Podstawy wznowienia postępowania skarżący upatruje w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19, zgodnie z którym: „przeniesienie sędziego bez jego zgody do innego sądu lub między dwoma wydziałami tego samego sądu może naruszać zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów”. W jego ocenie, skoro zgodnie z art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c., sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, to „oczywiste jest, że podstawę wznowienia może stanowić także orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej” (k. 3). Jednocześnie skarżący podniósł, że w 2009 r. pozbawiany był możliwości obrony swych praw przed sądem, co powoduje, iż może żądać wznowienia postępowania po upływie terminu określonego w art. 408 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest szczególną instytucją prawną umożliwiającą ponowne rozpatrzenie i rozstrzygnięcie sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem, jeśli zachodzą wskazane w ustawie okoliczności (art. 399 § 1 k.p.c.). Na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Zgodnie z art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Językowa wykładnia przytoczonego przepisu jednoznacznie wskazuje, że podstawą wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem, może być wyłącznie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą,

na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. *A contrario* orzeczenie jakiegokolwiek innego organu, w tym międzynarodowego, nie może stanowić podstawy do wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. Przeciwna interpretacja jednoznacznie stałaby w sprzeczności z zakazem wykładni synonimicznej.

Zważyć ponadto należy, że Kodeks postępowania cywilnego wyraźnie odróżnia Trybunał Konstytucyjny od Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Nieuwzględnienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w treści art. 401¹ k.p.c. uznać w związku z tym należy za celowe działanie ustawodawcy. Konsekwentnie określenie denotacji Trybunał Konstytucyjnego w ten sposób, że obejmowałaby ona również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, obok językowych dyrektyw wykładni, naruszałaby również zasady wykładni systemowej na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego.

Należy ponadto mieć na uwadze, że przepisy dotyczące wznowienia postępowania stanowią *leges speciales* w stosunku do zasady jaką jest brak możliwości wznowienia postępowania. O powyższym świadczy sposób sformułowania art. 399 § 1 k.p.c., w szczególności zwrot „w przypadkach przewidzianych w niniejszym dziale”, który jednoznacznie wskazuje ograniczenie możliwości wznowienia postępowania wyłącznie do określonych ustawą przypadków. Dodatkowo zważyć należy, że kolejnym wyjątkiem przewidzianym przez ustawę jest możliwość wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem, do którego dojść może wyłącznie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. *A contrario* zasadą jest brak możliwości wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem. Zgodnie zaś z paremią *exceptiones non sunt extendendae*, wyjątków nie należy interpretować rozszerzająco, co również przemawia za koniecznością literalnej wykładni przepisów przewidujących, w sposób wyczerpujący, okoliczności, których zaistnienie warunkuje dopuszczalność wznowienia postępowania.

Podkreślić jednocześnie należy, że istotą regulacji przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. jest realizacja reguły wynikającej z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, zgodnie z którą orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego

zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. W świetle powyższego uznać należy, że zaprezentowana przez skarżącego interpretacja art. 401¹ k.p.c. dokonana w zw. z art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. pozostaje w sprzeczności nie tylko z językowym brzmieniem i sensem przepisu art. 401¹ k.p.c., ale także narusza zasadę wykładni prokonstytucyjnej. Dodatkowo zauważyć należy, że przyjęta przez skarżącego wykładnia pozostaje wewnętrznie sprzeczna. Jeżeli bowiem celem skargi o wznowienie postępowania zakończonych postanowieniem jest doprowadzenie do zgodności orzeczenia z Konstytucją RP, to cel ten nie może zostać osiągnięty przez naruszenie normy konstytucyjnej.

Jednocześnie zwrócić należy uwagę, że w orzecznictwie stanowczo został wyrażony pogląd, zgodnie z którym ostateczny wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie stanowi podstawy wznowienia postępowania cywilnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 listopada 2010 r., III CZP 16/10). Z podanych wyżej względów konstytucyjnych, a także wykładni art. 401¹ k.p.c., wniosek ten w całej rozciągłości należy odnieść do orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Tak istotna zmiana znaczeniowa art. 401¹ k.p.c., jaką sugeruje skarżący, wymagałaby w obecnym stanie prawnym ingerencji ustawodawcy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

[as]